

KAROL R. SORBY: ARABSKÝ VÝCHOD (1918-1945)

KAROL R. SORBY: ARABIAN MIDDLE EAST (1918-1945)

SLOVAK ACADEMIC PRESS, BRATISLAVA, 2013, 468 PP. ISBN 978-80-89607-15-0

*Eduard Gombár*¹

Když roku 2009 vyšla v Bratislavě monografie Karola Sorbyho Blízky východ v medzinárodnej politike (1945–1958), mnozí odborníci cítili, že meziválečné období by si – po velmi úspěšné monografii českého historika Karla Durmana z roku 1966 – zasloužilo nové podrobné zpracování. Doc. PhDr. Karol Sorby, DrSc. (nar. 1939), vedoucí vědecký pracovník a bývalý ředitel Ústavu orientalistiky SAV reagoval na tuto „výzvu“ a vydal novou rozsáhlou monografií. Pro tuto práci měl vynikající předpoklady jako autor vědeckých děl Egyptská revolúcia 1952 (1998), Suez 1956 (2003), Arabský východ, 1945–1958 (2005) a Jún 1967 (2010).

Autor monografie rozdělil do dvanácti kapitol. První dvě kapitoly, jež jsou obecným úvodem do problematiky, jsou věnovány mírové konferenci v Paříži a základům britské blízkovýchodní politiky. Autor ukazuje, jak si vítězné velmoci rozdělily „osmanské dědictví“, poukazuje na význam Káhirske konference z roku 1921, kde byly stanoveny konkrétní kroky k uplatňování praktické politiky vůči Arabům. Následujících osm kapitol postupně analyzuje situaci v jednotlivých arabských zemích: Libanonu, Sýrie, Palestině, Zajordánsku, Iráku, Egyptu, Súdánu a na Arabském poloostrově.

V létě 1920 Francouzi vojenskou expedicí odstranili Syrské království a ze Sýrie a Libanonu učinili svůj mandát. V této souvislosti autor provádí zajímavé sondy do vývoje regionu a analyzuje britsko-francouzskou rivalitu za druhé světové války, jež urychlila získání nezávislosti Sýrie a Libanonu. Podrobná je kapitola věnovaná budování státnosti v Iráku, jenž jako samostatná politická jednotka začal existovat až

¹ Prof. PhDr. Eduard Gombár, CSc. Ústav Blízkeho východu a Afriky, Univerzita Karlova v Praze, Nám. Jana Palacha 2, 11638 Praha 1, Česká republika, e-mail: eduard.gombar@ff.cuni.cz.

Autor je riaditeľom Ústavu Blízkeho východu a Afriky na Univerzite Karlovej v Prahe a významný český arabista.

od konce roku 1918 jako výsledek poválečného uspořádání v souladu se Sykes-Picotovou dohodou z května 1916. Autor erudovaně přibližuje složitou situaci, v níž se ocitly jednotlivé skupiny různorodě nábožensky a etnicky složeného obyvatelstva tří bývalých osmanských provincií, Mosulu, Bagdádu a Basry. Autor přiblížil též mezinárodní souvislosti, jež zabránily vzniku samostatného kurdského státu. Pozoruhodná je i složitá cesta irácké společnosti k formálně nezávislé státnosti a role armády při ovlivňování osudů monarchie. Arabský poloostrov byl poznamenán pádem Hidžázskeho království a vzestupem dynastie Saúdů, jakož i válečnými konflikty mezi nově se etablujícími státy. Autor v kapitole věnované Egyptu sleduje emancipační zápas egyptské společnosti a přibližuje vzájemné vztahy mocenského trojúhelníku, jež tvořili Britové, královský palác a strana Wafd. Všimá si vzniku prvního radikálního islámského hnutí Muslimského bratrstva a jeho postavení v egyptské společnosti.

Poslední dvě kapitoly jsou zaměřeny na druhou světovou válku na Blízkém východě a na založení Ligy arabských států. Za druhé světové války britská vláda pochopila, že existují silné tendence k vytvoření jisté formy arabské unie, a proto podpořila myšlenku založení regionální organizace sjednocující všechny nezávislé arabské státy. Výsledkem bylo založení Ligy arabských států v Káhiře 22. března 1945.

Hluboká až intimní znalost problematiky je výsledkem mnohaletého studia i osobních zkušeností autora z dlouhodobých pobytů na Blízkém východě v rámci studijních stáží a diplomatického působení. Autor je mistrem detailu, zároveň se dokáže soustředit na klíčové období a klíčové události. Je třeba ocenit i velmi spolehlivý vědecký přepis arabských osobních jmen. Monografie je vybavena jmenným rejstříkem a obrazovými přílohami. Autor ve své práci využívá širokou heuristickou základnu: seznam použitých pramenů a literatury s množstvím arabských titulů svědčí o mimořádně širokém záběru autora a je pro případného zájemce spolehlivým vodítkem pro další výzkum. Recenzovaná monografie Karola Sorbyho se nepochybně zařadí do širšího vědeckého výzkumu dějin Blízkého východu ve 20. století.